

На 13 януари 1915 г. в софийския киносалон „Модерен театър“ се състои премиерата на първия български игрален филм „Българан е галант“ на режисьора Васил Гендов, който също така е сценарист и изпълнител на главната роля заедно с актрисата Мара Миятева-Липина. През 2005 г. по инициатива на Националния филмов център 13 януари е обявен за Ден на работещите в киното.

Bulgaria's first feature film, *Balgaran e Galant* ("Bulgarians are Gentlemen") premiered on 13 January 1915 in Sofia's Modern Teatar picture house. The film was directed by Vasil Gendov who also wrote the screenplay and played the lead alongside actress Mara Miyateva-Lipina. In 2005, the Bulgarian National Film Center declared 13 January Cinema Workers' Day.

ТЕХНИЧЕСКИ ПАРАМЕТРИ

Емисия	2015 г.
Номинална стойност	10 лева
Метал	сребро, проба 925/1000, с вграден медальон от сребро с оксидация
Качество	мат-гланц, висше
Тегло	23.33 г
Диаметър	38.61 мм
Гурт	гладък
Тираж	3000

Художествен проект: Пламен Чернев
и Евгения Цанкова

Монетата е изработена
в Монетен двор ЕАД.

Емитент: Българска народна банка

SPECIFICATIONS

Year of issue	2015
Nominal value	10 leva
Metal	Ag 925/1000 with an embedded silver oxidised medallion
Quality	proof, mint state
Weight	23.33 g
Diameter	38.61 mm
Edge	flat
Mintage	3000

Artistic design: Plamen Chernev
and Evgenia Tsankova

The coin is minted in the Bulgarian Mint EAD.

Issuer: Bulgarian National Bank

© Българска народна банка, 2015

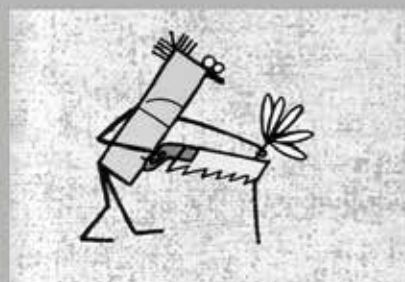
© Българска национална филмотека, текст и илюстрации, 2015

© Пътър Скуп, превод, 2015

© Bulgarian National Bank 2015

© Bulgarian National Film Archive, text and illustrations, 2015

© Peter Skipp, translation, 2015

100 години българско кино

Сребърна възпоменателна монета
с вграден медальон от сребро с оксидация
Емисия на БНБ

100 Years of Bulgarian Cinema

Silver Commemorative Coin
with an Embedded Silver Oxidised Medallion
BNB Issue

БЪЛГАРСКА
НАРОДНА
БАНКА

BULGARIAN
NATIONAL
BANK

Българското кино в дати

- 1897 В Русе в частен дом се провежда първата публична кинопрожекция в България.
- 1902 Пътуващият кинематограф на чеха Франц Прохазка осъществява няколкомесечно турне с първи прожекции във Видин.
- 1903 Англичанинът Чарлс Райдър Нобъл прави първите киноснимки в България.
- 1904 В София Нобъл прожектира своите „Чудесни кинематографически представления“. В района на Львов мост Франц Прохазка и синът му започват монтажа на брезентовия павилион „Гранд Електробиоскоп“.
- 1905 Владимир Петков купува „Гранд Електробиоскоп“, с който се полага началото на стационарната мрежа в страната. През 1909 г. дървената конструкция изгаря и Петков изнася дейността си в провинцията. Първият български кинопрожекционист е Стефан Болчев, а Драгия Енев е първият „рекомандьор“ – човекът, който устно рекламира, а по време на сеанс коментира за публиката действието във филма.
- 1908 В София е открит първият киносалон – „Модерен театър“, собственост на тютюно търговеца Карло Вакаро. Според архитекта Наум Торбов това е една от първите сгради в Европа, построени специално за кинопрожекции. Екранът е с размери 3x4 метра – най-големият за времето си. Сградата съществува и днес на бул. „Княгиня Мария Луиза“.
- 1910 Открит е софийският театър „Одеон“, който постепенно се превръща в кинотеатър.
- 1913 Започва да излиза списание „Киножурнал“.
- 1915 В „Модерен театър“ се състои премиерата на първия български игрален филм „Българан е галант“, реж. Васил Гендов. От лентата на филма е запазена само пробната снимка за костюма на Гендов.
- 1917 В „Модерен театър“ е премиерата на най-ранния запазен български игрален филм – „Любовта е лудост“, реж. Васил Гендов. Първите ни кинематографисти са предимно хора на театъра и фотографията: Васил Гендов (1891–1970), Борис Грежов (1889–1968), Васил Бакърджиев (1906–1980), Александър Вазов (1900–1972), но сред тях е и имигрантът Николай Ларин – режисьор и актьор от московското киноателие на Йосиф Ермолиев.
- 1919 Крупният търговец Алберт Давидов основава акционерното дружество „Луна“ за производство на художествени и късометражни филми, както и за подготовка на технически и творчески кадри.
- 1922 „Под старото небе“, реж. Николай Ларин, е първият български игрален филм, показан в чужбина (Прага).
- 1933 Произведен е първият български звуков филм „Бунтът на робите“, реж. Васил Гендов. Свои технически решения за звука търсят Георги Парлапанов, Симеон Симеонов, Васил Бакърджиев.
- 1948 Васил Гендов основава Държавния музей на киното, предшественик на Българската национална филмотека.
- 1956 Създаден е първият цветен български игрален филм – „Точка първа“, реж. Боян Дановски, сценарист Валери Петров.

The Bulgarian Cinema: a Chronology

- 1897 Bulgaria's first public screening takes place in a private house in Ruse.
- 1902 Czech Franz Prohazka's travelling cinematograph tours Bulgaria for several months, beginning with screenings in Vidin.
- 1903 Briton Charles Rider Noble shoots the first cinematic footage in Bulgaria.
- 1904 Noble screens his Wondrous Cinematographic Performances. Franz Prohazka and his son erect the tarpaulin Grand Electrobioscope near Sofia's Lavov Most.
- 1905 Vladimir Petkov buys the Grand Electrobioscope, launching Bulgaria's first permanent picture house. The timber structure burns down in 1909, forcing Petkov to move to the provinces. Bulgaria's first cinema projectionist is Stefan Bolchev, while Dragia Enev is the first Recommandeur: one who hustles passersby to buy tickets and then delivers a spoken commentary on the picture.
- 1908 Tobacco merchant Carlo Vaccaro opens Sofia's first picture house, Moderen Teatar. Architect Naum Torbov claims the edifice is one of Europe's first purpose designed cinematic theatres. At 3 x 4 metres/10 x 14 ft, the screen is the period's largest. The building survives to this day on the Knyaginya Maria Luiza Boulevard.
- 1910 The Odeon theatre opens in Sofia, gradually turning into a picture house.
- 1913 The Kinozhurnal magazine launches.
- 1915 The Moderen Teatar premieres Bulgaria's first feature film, *Balgaran e Galant*, directed by Vasil Gendov. Only the test shot of Gendov's costume survives.
- 1917 The Moderen Teatar premieres Bulgaria's earliest surviving movie, *Lybovta e Ludost* ("Love is Madness"), directed by Vasil Gendov. Though Bulgaria's first cinematographers are mainly thespians and photographers (Vasil Gendov 1891–1970, Boris Grezhov 1889–1968, Vasil Bakardzhiev 1906–1980, Aleksandar Vazov 1900–1972), they include immigrant Nikolay Larin who has directed movies and acted in Josef Ermolieff's Moscow studio.
- 1919 Wealthy merchant Albert Davidov launches the Luna AD company for producing feature and documentary films and training technicians and artistes.
- 1922 *Pod Staroto Nebe* ("Beneath the Timeworn Sky"), directed by Nikolay Larin, becomes Bulgaria's first feature film screened abroad, in Prague.
- 1933 Bulgaria produces its first talking picture, *Buntat na Robite* ("Rebellion of the Slaves"), directed by Vasil Gendov. Georgi Parlapanov, Simeon Simeonov and Vasil Bakardzhiev explore alternative sound techniques for talking pictures.
- 1948 Vasil Gendov opens the State Cinema Museum, precursor of the Bulgarian National Film Archive.
- 1956 Bulgaria produces its first colour feature film, *Tochka Parva* ("Item One"), directed by Boyan Danovski and written by Valeri Petrov.